

ความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business Index)

ดัชนีวัดระดับความยากง่ายของประกอบธุรกิจ หรือ Ease of Doing Business Index พัฒนาขึ้นโดยธนาคารโลก (World Bank) โดยธนาคารโลก ได้จัดทำรายงานผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เพื่อประเมินความระดับความยากง่ายในการเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศ ดัชนีดังกล่าวพิจารณาจากขั้นตอนและระยะเวลา การให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย และกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ของรัฐว่า มีส่วนสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งเน้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การประเมินวัดครอบคลุมกิจกรรมพื้นฐานของวงจรธุรกิจ ตั้งแต่การเริ่มต้นจัดตั้งธุรกิจถึงการปิดกิจการ 10 ด้าน ได้แก่ การเริ่มต้นประกอบธุรกิจ (Starting a business) การขออนุญาตก่อสร้าง (Dealing with Construction Permits) การขอใช้ไฟฟ้า (Getting Electricity) การจดทะเบียนทรัพย์สิน (Registering Property) การขอสินเชื่อ (Getting Credit) การคุ้มครองนักลงทุน (Protecting Investors) การค้าระหว่างประเทศ (Trading Across Borders) การบังคับใช้สัญญา (Enforcing Contracts) การชำระภาษี (Paying Taxes) และการแก้ไขสถานะล้มละลาย (Resolving Insolvency) โดยจัดเรียงเป็นประเด็นพิจารณา 4 เรื่องหลัก ได้แก่ ขั้นตอนในการดำเนินการที่ง่าย (Easier) ระยะเวลาในการดำเนินการที่รวดเร็ว (Faster) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่ต่ำ (Cheaper) และกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินการ (Smarter Regulations) โดยมีผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ สำหรับ 10 อันดับแรกของโลกที่ได้รับคะแนนสูงสุด ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ 10 อันดับแรกของโลก ประจำปี 2558 – 2559

ประเทศ	คะแนน			อันดับโลก		
	2558	2559	การเปลี่ยนแปลง	2558	2559	การเปลี่ยนแปลง
สิงคโปร์	88.27	87.34	ลดลง 0.93	1	1	ไม่เปลี่ยนแปลง
นิวซีแลนด์	86.91	86.79	ลดลง 0.12	2	2	ไม่เปลี่ยนแปลง
เดนมาร์ก	84.20	84.40	เพิ่มขึ้น 0.20	4	3	เพิ่มขึ้น 1
เกาหลีใต้	83.40	83.88	เพิ่มขึ้น 0.44	5	4	เพิ่มขึ้น 1
ฮ่องกง	84.97	83.67	ลดลง 1.30	3	5	ลดลง 2
สหราชอาณาจักร	80.98	82.46	เพิ่มขึ้น 1.48	8	6	เพิ่มขึ้น 2
สหรัฐอเมริกา	81.98	82.15	เพิ่มขึ้น 0.17	7	7	ไม่เปลี่ยนแปลง
สวีเดน	80.60	81.72	เพิ่มขึ้น 1.12	11	8	เพิ่มขึ้น 3

ประเทศ	คะแนน			อันดับโลก		
	2558	2559	การเปลี่ยนแปลง	2558	2559	การเปลี่ยนแปลง
นอร์เวย์	82.40	81.61	ลดลง 0.79	6	9	ลดลง 3
ฟินแลนด์	80.83	81.05	เพิ่มขึ้น 0.22	9	10	ลดลง 1

ที่มา: A World Bank Group Flagship Report

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับสูงสุดของโลกที่มีปัจจัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (87.34 คะแนน) ประเทศนิวซีแลนด์ (86.79 คะแนน) และประเทศเดนมาร์ก (84.40 คะแนน) ตามลำดับ¹ และเมื่อเปรียบเทียบจากทั้งหมด 10 ประเทศ ผู้นำด้านความง่ายในการประกอบธุรกิจ พบว่า ทั้ง 10 ประเทศได้รับคะแนนมากกว่าถึงร้อยละ 80 ทั้งสิ้น โดยสามารถแบ่งกลุ่มประเทศตามทวีปได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ ทวีปเอเชียจำนวน 4 ประเทศ จากทวีปยุโรปจำนวน 5 ประเทศ และทวีปอเมริกาเหนืออีก 1 ประเทศ และเมื่อพิจารณาถึงผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจสำหรับกลุ่มประเทศอาเซียน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ ระดับภูมิภาคอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 – 2559

ประเทศ	คะแนน			อันดับโลก		
	2558	2559	การเปลี่ยนแปลง	2558	2559	การเปลี่ยนแปลง
สิงคโปร์	87.34	87.34	-	1	1	ไม่เปลี่ยนแปลง
มาเลเซีย	79.08	79.13	เพิ่มขึ้น 0.04	17	18	ลดลง 1
ไทย	71.33	71.42	เพิ่มขึ้น 0.09	46	49	ลดลง 3
บรูไน	58.02	62.93	เพิ่มขึ้น 4.81	105	84	เพิ่มขึ้น 21
เวียดนาม	60.35	62.10	เพิ่มขึ้น 1.75	93	90	เพิ่มขึ้น 3
ฟิลิปปินส์	59.94	60.07	เพิ่มขึ้น 0.13	97	103	ลดลง 6
อินโดนีเซีย	56.73	58.12	เพิ่มขึ้น 1.39	120	109	เพิ่มขึ้น 11
กัมพูชา	52.78	55.22	เพิ่มขึ้น 2.44	133	127	เพิ่มขึ้น 6
ลาว	51.22	53.77	เพิ่มขึ้น 2.55	139	134	เพิ่มขึ้น 5
พม่า	40.09	45.27	เพิ่มขึ้น 5.16	177	167	เพิ่มขึ้น 10

ที่มา: A World Bank Group Flagship Report

¹ A World Bank Group Flagship Report. (2559). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล: 19 พฤษภาคม 2559).

สำหรับผลการจัดอันดับของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามตารางที่ 2 พบว่า ในปี 2559 ประเทศที่มีความง่ายในการประกอบธุรกิจ 3 อันดับแรกของภูมิภาค ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (87.34 คะแนน) ประเทศมาเลเซีย (79.13 คะแนน) และประเทศไทย (71.42 คะแนน) ตามลำดับ สำหรับในปี 2559 แม้ว่าคะแนนของประเทศไทยจะเพิ่มสูงขึ้น 0.09 คะแนน แต่อันดับกลับลดลงจากอันดับที่ 46 ในปี 2558 เป็นอันดับที่ 49 สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาดังกล่าวอาจช้ากว่าประเทศอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบจึงส่งผลให้อันดับโดยรวมของประเทศปรับตัวลดลง

ตารางที่ 3 ผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ ของประเทศไทย ตั้งแต่ ปี 2554 – 2559

ปี	คะแนน	คะแนนที่เปลี่ยนแปลง	อันดับ / จำนวนประเทศทั้งหมด	อันดับที่เปลี่ยนแปลง
2549	N/A	N/A	19 / 155	-
2550	N/A	N/A	18 / 175	เพิ่มขึ้น 1
2551	N/A	N/A	15 / 178	เพิ่มขึ้น 3
2552	N/A	N/A	12 / 181	เพิ่มขึ้น 3
2553	N/A	N/A	12 / 183	ไม่เปลี่ยนแปลง
2554	74.03	-0.56	19 / 183	ลดลง 7
2555	73.82	-0.21	17 / 183	เพิ่มขึ้น 2
2556	73.99	0.17	18 / 185	ลดลง 1
2557	74.40	0.41	18 / 189	ไม่เปลี่ยนแปลง
2558	71.33	-3.07	46 / 189	ลดลง 28
2559	71.42	0.09	49 / 189	ลดลง 3

ที่มา: A World Bank Group Flagship Report

จากตารางที่ 3 ประเทศไทยมีอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจอยู่ใน 20 ประเทศแรกของโลกมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี 2549 – 2557 โดยในช่วงปี 2549 – 2553 อันดับของประเทศไทยปรับขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากอันดับที่ 19 ขึ้นมาเป็นที่ 12 จนกระทั่งในปี 2554 อันดับของประเทศไทยปรับลดลงสลับคงที่จนถึงปัจจุบัน หากพิจารณาจากผลคะแนนที่ได้รับการประเมิน จะเห็นว่า มีการปรับลดและเพิ่มขึ้นของคะแนนสลับกัน โดยในปี 2558 เป็นปีที่อันดับและคะแนนปรับลดมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับลดคะแนนด้านการขอสินเชื่อ การคุ้มครองนักลงทุน การบังคับใช้สัญญา และการจดทะเบียนทรัพย์สินเป็นสำคัญ แต่สำหรับปี 2559 ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับลดลง จากลำดับที่ 46 เป็นลำดับที่ 49 แต่ได้รับคะแนนประเมินที่สูงขึ้น 0.09

คะแนน จาก 71.33 คะแนน ในปี 2558 เป็น 71.42 คะแนน ในปี 2559 อย่างไรก็ตาม ประเทศไทย อาจจะต้องเร่งปรับตัว เพื่อรองรับโอกาสและความท้าทายในด้านการค้า การลงทุน และการประกอบ ธุรกิจจากการเปิดเสรีอาเซียน

ตารางที่ 4 คะแนนความยากง่ายในการประกอบธุรกิจของประเทศไทย แยกตามแต่ละตัวชี้วัด ในปี 2555 – 2559

ปี	การเริ่มจัดตั้งธุรกิจ	การขออนุญาตก่อสร้าง	การขอไฟฟ้า	การจดทะเบียน อสังหาริมทรัพย์	การขอสินเชื่อ	การปกป้องผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	การจ่ายภาษี	การนำเข้าส่งออก	การแก้ปัญหาในกรณีธุรกิจเข้าสู่ภาวะล้มละลาย	กฎระเบียบสำหรับการจ้างงาน
2559	85.07	75.64	90.5	71.33	45	63.33	77.7	84.1	62.69	58.84
2558	85.04	74.55	90.5	71.33	45	63.33	78.08	84.1	62.69	58.73
2557	85.07	72.26	91.49	80.1	62.5	76.67	76.93	83.5	70.05	45.43
2556	84.64	72.24	91.47	80.1	62.5	76.67	73.15	83.5	70.05	45.63
2555	83.15	72.23	91.46	80.1	62.5	76.67	73.29	83.16	68.98	46.64

ที่มา: <http://www.doingbusiness.org/>

เมื่อพิจารณาคะแนนในมิติย่อย ดังตารางที่ 4 ประเทศไทยมีการพัฒนาได้ดีขึ้นทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ด้านการชำระภาษี ด้านการค้าระหว่างประเทศ และด้านการแก้ไขสถานะล้มละลาย ส่วนมิติที่ยังพัฒนาได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร คือ ด้านการขอสินเชื่อ เช่น อัตราการได้รับการอนุมัติสินเชื่ออยู่ที่ร้อยละ 45 ด้านการคุ้มครองนักลงทุน เช่น การปกป้องนักลงทุนรายย่อย และด้านการจดทะเบียนทรัพย์สิน เช่น จำนวนในการลงทะเบียนในการลงทะเบียนถึง 3 วันและต้นทุนที่มากถึงร้อยละ 6.3 ของมูลค่าของสินทรัพย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดอันดับของดัชนีความยากง่ายในการประกอบธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของภาครัฐโดยตรง เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดแล้วแต่มาจากกระบวนการทำงานและการดำเนินการของภาครัฐทั้งสิ้น ปัจจุบันประเทศไทยยังประสบปัญหาในเรื่องของขั้นตอนทางกฎหมายและกฎระเบียบที่ยังยากซับซ้อนและใช้ระยะเวลาที่นานเกินความจำเป็น กระบวนการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่ทำแบบแยกส่วนและขาดการเชื่อมโยงข้ามหน่วยงานส่ง ผลให้การดำเนินการอนุมัติ ขออนุญาต ออกใบอนุญาต การขึ้นทะเบียน เป็นไปอย่างล่าช้า อีกทั้งในหลายบริการมิได้มีการระบุชัดเจนไว้ในกฎหมายถึงระยะเวลาและขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ จึงเป็นปัญหาสำคัญของประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ นอกจากนี้การบังคับใช้ พ.ร.บ. อำนวยความสะดวก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อราชการ ทั้งในแง่ของข้อมูล ระยะเวลา และขั้นตอนต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับการบริการจากภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น พ.ร.บ. นี้จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นให้ภาครัฐเร่งพัฒนากระบวนการ เช่น การลดขั้นตอนการอนุญาต ระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจน ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างสูงสุด

- เอกสารอ้างอิง -

Ease of Doing Business Index. A World Bank Group Flagship Report Doing Business 2016 Measuring Regulatory Quality and Efficiency 13th Edition. A World Bank Group. สืบค้นจาก <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>

คณะผู้จัดทำ

อรฉัตร เลียงพิบูลย์

ผู้จัดการส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

ทิพสุดา โชติชื่น

นักวิเคราะห์นโยบายอาวุโส

นครินทร์ เจริญเหล่าศิริ

นักวิเคราะห์นโยบาย

ส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)(สรอ.)

PSP_DIVISION@EGA.OR.TH